

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3001/2022. (I. 13.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes és dr. Márki Zoltán* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Schanda Balázs, dr. Sulyok Tamás és dr. Szalay Péter* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság 13.Bhar.154/2016/15. számú ítélete alap-törvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság 13.Bhar.154/2016/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, mivel a hivatkozott ítélet az indítvány szerint sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó a Fővárosi Törvényszék előtt 65.P.21.118/2012. számon folyamatban volt polgári peres eljárásban (a továbbiakban: alapügy) a III. rendű és a IV. rendű alperesek jogi képviselőjeként (ügyvédjeként) járt el. Az alapügyben tartott egyik tárgyaláson az indítványozó az alapügy felperesét – annak korábban, az alapüggyel összefüggésben tett nyilatkozataira tekintettel – „alávaló gyáva gazembernek” nevezte. Az érintett tárgyaláson – a jelenlévők tudtával és hozzájárulásával – jelen volt a sajtó képviselője is, aki a tárgyalásról kép- és hangfelvételt készített. Ezen felvételeket a tárgyalást követően egy, a jelenlévő sajtó képviselőjétől különböző személy közzétette a Facebook közösségi oldalán. Ezt követően az alapügy felperese becsületsértés miatt magánindítványt terjesztett elő az indítványozóval szemben a Pesti Központi Kerületi Bíróságon (a továbbiakban: PKKB).
- [3] A PKKB előtti eljárásban az indítványozó elismerte, hogy az alapügyben a fenti kijelentést tette az alapügy felperesére, ugyanakkor álláspontja szerint az előzményekre tekintettel ezen kijelentése indokolt és jogszerű volt, és mint ilyen a szólásszabadság oltalma alatt állt. Véleménye szerint ezt támasztja alá az is, hogy az alapügy felperese által, a fenti kijelentés miatt indított polgári perben a Fővárosi Törvényszék (5.P.22.930/2014. számú határozatában) elutasította az alapügy felperesének keresetét. Az indítványozó szerint kijelentése nem nagy nyilvánosság előtt hangzott el, mivel a tárgyaláson mindössze 11 fő vett részt, és ezek között nem szerepelt a videót végül közzétevő személy.
- [4] A PKKB 17.B.10.381/2015/4. számú ítéletében megállapította, hogy a bíróságot nem köti a polgári ügyben hozott ítélet, és az a tény sem, hogy az indítványozónak a fenti kijelentése milyen előzmények ismeretében hangzott el. A bíróságnak csak azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozó által az alapügy felperesére tett kijelentés alkalmas volt-e a becsület csorbítására. A bíróság a bizonyítékok mérlegelése alapján megállapította, hogy az indítványozó kijelentése megvalósította a becsületsértés büntető törvénykönyvbeli tényállását (a nyil-

vánosság követelménye is teljesült, mivel a sajtó részvételével a tárgyalóteremben ülőknél lényegesebben szélesebbre nyílt a nyilvánosság köre), és így őt megrovásban részesítette.

- [5] 2. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság (Fővárosi Törvényszék – a továbbiakban: Törvényszék) az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és az indítványozót a becsületsértés vádja alól felmentette.
- [6] Az indítványozó fellebbezésében arra hivatkozott, hogy álláspontja szerint van olyan helyzet, amikor egy egyébként sértő kifejezés használata nem indokolatlan, megalázó és lealacsonyító. Véleménye szerint a PKKB nem vette figyelembe az Alkotmánybíróságnak a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában, a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában, valamint a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatában foglalt szempontokat, és ezzel megsértette az Alaptörvény IX. cikkét, valamint szembement az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatával. Az indítványozó arra hivatkozott ugyanis fellebbezésében, hogy kijelentése a közügyek szabad megvitatásával függ össze, mivel fenti kijelentése az alapügy felperese által egy korábbi főrabbira tett alaptalan rágalmazására való reakció volt.
- [7] A Törvényszék 27.Bf.8663/2015/5. számú ítéletében rögzítette, hogy nincs helye becsületsértés miatti felelősség megállapításnak, ha az érintett kijelentést az adott ügygel kapcsolatban fogalmazták meg. A vizsgált kijelentést azonban nem az ügy tárgyával összefüggésben tette az indítványozó, így azt kellett a bíróságnak megvizsgálnia, hogy a kijelentés objektíve alkalmas-e a becsület csorbítására. A Törvényszék elfogadta az indítványozónak azon érvelését miszerint egy kijelentést nem lehet a szöveggörnyezetből kiragadva vizsgálni. A bíróság ez alapján ítéletében azt állapította meg, hogy az indítványozó az alapügy felperese által tett kijelentésre reagált a fenti szavakkal, ami ugyan bántó volt, de nem lépte túl a véleménynyilvánítás szabadságának határait – így a Törvényszék lényegében a bűncselekmény hiányát állapította meg.
- [8] 3. A Törvényszék felmentő ítéletével szemben a magánvádló jelentett be fellebbezést a Fővárosi Ítéletáblához (a továbbiakban: Ítéletábla), amely az indítványban támadott ítéletében a másodfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és – a PKKB ítéletéhez hasonlóan – az indítványozót bűnösnek mondta ki a becsületsértés vádjában, megrovásban részesítve őt.
- [9] Az Ítéletábla indokolása szerint az „alávaló gyáva gazember” kifejezés használata csak akkor nélkülözné a jogellenességet, ha annak használata az eljárásban feltétlenül szükséges lett volna. A bíróság szerint azonban ez jelen ügyben nem állt fenn, az indítványozó indulatosan reagált egy, az alapügy felperese által tett kijelentésre, és a szöveggörnyezetből éppen arra lehet következtetni, hogy ezen kifejezések használata nem volt szükséges – még úgy sem, hogy az ítéletáblai ítélet is rögzíti, hogy az alapügyben a felek részéről kölcsönösen sértő kijelentések hangzottak el. Ilyen kifejezések öncélú használata pedig nem vonható a közérdek vagy a jogos magánérdek védelme alá. Így a bíróság az indítványozó bűnösségét arra alapozva állapította meg, hogy az általa használt kifejezések alkalmasak voltak a becsület csorbítására.
- [10] 4. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a támadott ítélet sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint szembemegy az EJEB gyakorlatával.
- [11] Az indítványozó szerint az Ítéletábla törvénysértő módon állapította meg a bűnösségét, ugyanis figyelmen kívül hagyta a szólásszabadság alkotmányos elveit, valamint a becsületsértés Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) szerinti tényállásának nyilvánossághoz kapcsolódó elemét is rosszul értelmezte, továbbá az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján hozott EJEB gyakorlattal is szembemegy. Az indítványozó álláspontja szerint igenis van olyan helyzet, amikor egy, egyébként sértő kifejezés használata nem indokolatlan, nem megalázó és nem lealacsonyító. Véleménye szerint ilyennek tekinthető az általa az alapügy felperesére tett kijelentés is – amelynek hosszú előzménye volt. Úgy véli, hogy az Ítéletábla nem vette figyelembe az Alkotmánybíróság gyakorlatát a közügyeket érintő vélemények és tényállítások tekintetében. Különösen a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatot emeli ki az indítványozó alkotmányjogi panaszában, ami megerősítette, hogy a tényállítással szemben a vélemény akkor is védett, ha az túlzó, vulgáris kifejezéseket tartalmaz. Mivel véleménye szerint kijelentése a közügyek szabad megvitatásával függ össze (hiszen annak előzménye az alapügy felperese által egy korábbi főrabbira tett kijelentés), és ez a bírósági tárgyalás szöveggörnyezetéből is kiderül, így az nem tekinthető öncélúnak és indokolatlannak. Úgy véli, hogy jelen esetben a „gazember” szó hasz-

nálata teljesen indokoltnak volt tekinthető, ami így nem érintette az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sem.

- [12] Az indítványozó szerint aggályosnak tekinthető a Facebook közösségi oldalon közzétett, tárgyaláson készült felvételnek a bizonyítékként való elfogadása is, mivel azt nem az a fotóriporter töltötte fel a közösségi oldalra, hanem egy másik személy. A videó – álláspontja szerint – az ő feltételezett zsidó származására is utal, és azt a látszatot kelti, mintha az igazságszolgáltatás másképp ítélné meg a zsidó származású ügyvédek. Ezért véleménye szerint ezen Facebook bejegyzés a „mérgezett fa gyümölcse”, így annak bizonyítékként való felhasználása sem lett volna lehetséges. Ezért a bíróság megsértette az ő tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát is.
- [13] 5. A PKKB tájékoztatása szerint az ügyben felülvizsgálati eljárás nincs folyamatban. Az indítvány benyújtását követően az alapügy felperese beadványban kérte az alkotmányjogi panasz visszautasítását.

II.

- [14] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [15] 2. A Btk. alkalmazott rendelkezése:

„227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben

a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy

b) nagy nyilvánosság előtt

a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

III.

- [16] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [17] 2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [18] Jelen ügy vonatkozásában az Alkotmánybíróság alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette, hogy az indítványozónak az alapügyben tett kijelentése élvez-e az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadsága védelmét, vagy már túllépi annak az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatában és a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában lefektetett elveit, továbbá tekinthető-e az a közügyek szabad vitatása körébe tartozó esetnek. Utóbbi tekintetében az Alkotmánybíróság vizsgálendő kérdésnek tekintette, hogy a fenti kijelentéshez hasonló megfogalmazások becsületsértő jellege megítélhető-e a szöveggörnyezet elemzése nélkül, vagy csak annak keretében minősíthető.
- [19] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – 2017. október 3-ai ülésén – befogadta.
- [20] 3. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó sérülni vélte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is, tekintettel arra, hogy álláspontja szerint az Ítéletáblának nem lett volna joga bizonyítékként felhasználni a közösségi médiában közzétett bejegyzést, és összességben is másképp kellett volna a bizonyítékokat értékelnie.
- [21] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként:

- 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; megerősítette: 3246/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [19]]. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben és az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezményekben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja {erről lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelt-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság előbbiekben felidézett következetes álláspontja értelmében tehát az ítélkező bíróság jogértelmezési szabadságához tartozik, hogy saját maga dönthessen a tényállás megállapításáról, a bizonyítékok mérlegeléséről (és elfogadásáról) valamint jogi álláspontját szabadon alakíthassa ki. Az ügyben eljáró bíróság által elfogadott jogértelmezés ilyen felülvizsgálatától pedig az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik, amíg a jogértelmezés pontosan körülírt, Alaptörvényben védelt jogot nem sért {lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]; legutóbbról lásd: 3250/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [23] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványnak ezen részét érdemben nem vizsgálta.

IV.

- [24] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [25] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette a véleménynyilvánítással kapcsolatos gyakorlatának releváns elemeit, különös tekintettel a közügyek szabad vitájának megítélésére.
- [26] 1.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően több határozatában is foglalkozott a szólás-szabadság kérdésével és határaival. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat e szabadság értelmezésének alapjaként azt hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett helyet foglal el az Alaptörvény alapjogi rendjében: a személyek szabad önkifejezése és a demokratikus közvélemény kötetlen formálódása az alkotmányos rend egyik lényegi eleme és értelme. Az Alkotmánybíróság felfogásában a közügyekkel összefüggő vélemény nyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik. Ez mindazonáltal nem jelenti azt, hogy a véleménynyilvánítás alapjogi helyzetével kapcsolatban kifejtett megfontolások ne vonatkozhatnak más típusú megnyilvánulásokra is {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39], [45]–[46]}.
- [27] A 13/2014. (IV. 18.) AB határozat a szólásszabadság határait kifejezetten a személyiség büntetőjogi védelmével kapcsolatban értelmezte. Az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy a véleménynyilvánítási szabadság olyan alapjog, amely megalapozott részvételi lehetőséget biztosít a társadalmi és politikai folyamatokban a véleménynyilvánítás, illetve a közügyekről szóló információtovábbítás, a tájékozódás és a véleményalkotás szabadságán keresztül. Nem bizonyos gondolatok, vélemények, eszmék vagy értékek, hanem maga a véleménynyilvánítás lehetősége élvezi az alkotmányos védelmet. Így a véleménynyilvánítás fórumának szabadsága maga hordozza az alkotmányos értéket. A véleménynyilvánítási szabadság alapjoga ennek megfelelően nem tagadható meg azért, mert az elhangzottak mások érdekét, világfelfogását, szemléletét vagy érzékenységét sértik. A vélemény-szabadság és a vélemények kifejtésének szabad lehetősége éppen ezért a sokszínű és demokratikus közvélemény, illetve politikai akaratképzés elsődleges garanciája {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [24]}. Ezért a közügyek szabad vitatása szükségszerűen együtt jár a közügyek formálóinak, vagyis a közszereplők ebbéli tevékenységének adott esetben akár éles hangú vagy túlzó kritikájával, illetve nézeteik hitelességének megkérdőjelezésével, szabad cáfolatával és bírálatával. A közéleti párbeszédhez és a közügyek vitatásához ugyanis szorosan hozzátartozik, hogy a közszereplők nyilatkozatai és tettei a nyilvánosság előtt mérettetnek meg {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [28] 1.2. Az Alkotmánybíróság több döntésében is kifejtette álláspontját az értékítéletet tartalmazó véleményeknek és a tényállításoknak az alkotmányjogi mérlegelésben elfoglalt helyével kapcsolatban – ez esetben is fenntartva a joggyakorlatának kezdetétől képviselt álláspontot, miszerint az Alkotmánybíróság különbséget tesz az értékítéletek és a tényállítások megítélése között. „Míg vélemények esetében a hamisság bizonyítása értelmezhetet-

len, addig a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]} Ebből következően pedig „[a] véleményszabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}.

- [29] 1.3. A fentiekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság arról is több esetben állást foglalt, hogy hogyan ítélték meg a közügyek szabad vitatása körében tett becsületsértő kijelentések. E tekintetben az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy mércéje szerint az értékítéletet és személyes meggyőződést közvetítő vélemények mindaddig, amíg összefüggésben állnak a közügyekkel, attól függetlenül élvezik a véleményszabadság alkotmányos oltalmát, hogy helyes vagy helytelen, tetsző vagy nem tetsző, értékes vagy értéktelen gondolatot tartalmaznak {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [30] Az Alkotmánybíróság azzal is foglalkozott már, mely szempontok figyelembevétele szükséges ahhoz, hogy egy-egy nyilvános közlés büntetőjogi megítélése összhangban álljon az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadságából fakadó követelményekkel. E szerint nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítás szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi. Ezt követően hasonló szempontok alapján abban szükséges dönteni, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak tekinthető-e. A véleményszabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e. Vagyis e minősítésnek azért kell összhangban állnia az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleményszabadság követelményeivel, mert egyben döntően és közvetlenül befolyásolja annak határait is, így az alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését. A véleményszabadság nemcsak bizonyos felfogások vagy eszmék, hanem magának a véleménynyilvánításnak a lehetősége előtt nyit szabad utat. Ebből következik, hogy a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható, és bizonyos fokú túlzást, provokációt is magukban foglalhatnak. A véleményszabadság határa azonban e tekintetben is meghatározható: a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a puszta megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata vagy más jogsérelem okozása. Ezen kívüli nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsúrlésében öltenek testet {lásd: 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]–[40]}.
- [31] 1.4. A fentiekén túl fontos kiemelni az Alkotmánybíróság gyakorlatából azt a gondolatot is, miszerint az értékítéletek és a tényállítások közötti különbségtétel a közügyeket nem érintő vélemények minősítésekor is döntő jelentőségű. E minősítés határozza meg ugyanis az adott véleménnyel szemben megengedhető tolerancia határait. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg. Az értékítéletek és a tényállítások eltérő megítélése tehát korrelál a közügyeket vitató és az egyéb ügyeket érintő szólások tekintetében {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]}. A vélemények megítélésének szempontjai és az értékítéletek erős védelmére vonatkozó alkotmányossági megfontolások így adott esetben a közvitához közvetlenül nem kapcsolódó kifejezések körében is relevanciával bírnak {vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [46]}.
- [32] 1.5. Jelen ügy vonatkozásában hangsúlyozni kell továbbá, hogy a már többször idézett 13/2014. (IV. 18.) AB határozat szerint a büntetőjogi jogszabályoknak nem lehet olyan kiterjesztő értelmet adni, amely lerontaná vagy korlátozná az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánítás szabadságát. Ezzel összhangban pedig a közügyek vitatását érintő véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan szükséges értelmezni. Ellenkező esetben a közügyeket vitató szólás

kriminalizálása az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált alapjog szabad érvényesülése ellen hatna (Indokolás [42]).

- [33] 2. A fentiek tükrében az Alkotmánybíróság mindenekelőtt szükségesnek tartja kiemelni, hogy a közbeszéd színvonala nem közömbös a jog számára sem. Míg a durvuló közbeszéd a tűrési küszöb emelkedését is indokolhatná, súlyos felelősség terheli a nyilvánosság előtt megszólalókat és az állami szerveket, így a bíróságokat is, hogy az egymás méltóságát elismerő, kulturált érintkezési formák fennmaradjanak, illetve helyreálljanak. Erre is tekintettel az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a bíróságok tekintélyének a megőrzése (ezzel összhangban a tárgyalóterem rendjének, valamint méltóságának a biztosítása), továbbá az igazságszolgáltatás rendezett működésének a garantálása kiemelkedően fontos alkotmányos alapértéknek tekinthető. A peres feleknek a tárgyalás során a bíróság tekintélyének tiszteletben tartásával kell eljárniuk, ami nemcsak a tárgyalás rendjének a megtartását, hanem egymás és az eljárás egyéb résztvevőjének a tiszteletben tartását is jelenti. Ebben az esetben azonban a védendő érték nem a peres felek becsülete vagy más személyiségi joga, hanem az igazságszolgáltatás méltóságának a fenntartása.
- [34] Ezen alkotmányos alapérték biztosítása a jogalkotó részéről is szükségessé teszi garanciák alkalmazását. Ezzel összhangban áll a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 167. § (2) bekezdése is, amely szerint „[a] bíróság épületében tartózkodók kötelesek olyan magatartást tanúsítani, amely tiszteletben tartja az igazságszolgáltatás méltóságát, [továbbá] nem zavarja meg a bíróság működését [...]”. Emellett fontos kiemelni, hogy az alapügy bírósági tárgyalásakor hatályos polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 134. §-a a „Rendfenntartás” alcím alatt lehetőséget ad a tanács elnökének arra, hogy akik a tárgyalás méltóságát zavarják, azokat rendreutasíthassa, pénzbírsággal sújthassa, kiutasíthassa vagy kivezettethesse a teremből. Hasonlóan rendelkezik a 2018. január 1-től hatályos polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 234–236. §-a (a rendfenntartás általános rendelkezései) is. Szintén megtalálható hasonló lehetőség a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 245. §-ában is. Abban az esetben tehát, ha a tárgyalást vezető bíró él a Pp. (illetve a folyamatban lévő ügyek esetében a régi Pp.) (vagy épp a büntetőeljárásról szóló törvény) adta lehetőségével, és az érintett peres felet rendreutasítja, vagy vele szemben más rendfenntartásra irányuló szankciót eszközöl, akkor ezen intézkedését a bíróság tekintélyének védelmére vonatkozó fontos alkotmányos szempontok figyelembevételével lehet csak megítélni. Ugyancsak hasonló rendelkezéseket tartalmaz a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvénynek „A TÁRGYALÁS VEZETÉSE, MÉLTÓSÁGÁNAK MEGŐRZÉSE ÉS RENDJÉNEK FENNTARTÁSA” című LXXII. fejezete is. A tárgyalás rendjének fenntartása, az igazságszolgáltatás méltóságának és a bíróság tekintélyének – ezzel összefüggésben a peres felek és jogi képviselők személyiségi jogainak – megóvása a vonatkozó eljárási szabályok értelmében tehát elsősorban az eljáró bíróság feladata. A bíróság tekintélyét és a tárgyalás méltóságát, mint alkotmányos értéket megóvó bírói intézkedés az eljárásban résztvevőkkel szemben mederben tartja a tárgyalás során használt hangnemet, és a megfelelő rendfenntartó eszközökkel adott esetben a jelen ügghöz hasonló jogviták is megelőzhetőek.
- [35] A jelen vizsgálat alapját képező ügyben azonban nem erről van szó, mivel az ügy tárgya nem a tárgyalás rendjének vagy az igazságszolgáltatás méltóságának a megóvása érdekében tett intézkedés; ilyen intézkedést ugyanis az eljáró bíró nem tett az indítványozóval szemben. Ezzel szemben az alapügy felperese magánindítványt terjesztett elő az indítványozó ellen a fenti kijelentése miatt, amelyben az állította, hogy az indítványozó által tett kijelentés sértette az ő becsületét. Jelen ügyben tehát nem az igazságszolgáltatás méltóságának a védelme volt az oka az indítványozó bűnössége megállapításának – a büntetőeljárás ugyanis az alapügy felperese személyiségi jogainak védelmére irányult.
- [36] 3. A becsületsértés büntető tényállásának védett jogi tárgya a sértett emberi méltósága és becsülete, azaz a róla a környezetében, illetve a társadalomban kialakult kedvező értékítélet. A jelen ügy tehát az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás kapcsolatának kérdését veti fel. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése szerint a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban már rámutatott arra, hogy az emberi méltóság alkotmányos helyéből egyenesen következik, hogy az még a kitüntetett szereppel bíró vélemény-szabadságnak is korlátja lehet, és a szólásszabadságnak az emberi méltósággal szemben adott esetben meg kell hajolnia. A jelen ügyben azonban annak az értelmezésnek is jelentősége van, mely szerint az emberi méltóság védelméhez való jog csak az emberi státusz jogi meghatározójaként, az emberi személyiség legbensőbb szfé-

rájának kifejezőjeként korlátozhatatlan, míg az emberi méltóságból fakadó részjogok korlátozhatók. Utóbbi körben az alkotmányossági kérdés mindig az, hogy pontosan mely esetben kell a szólásszabadságnak engednie, azaz annak az emberi méltóság védelmét szolgáló korlátozása mely esetben minősül szükségesnek és arányosnak. Egy véleménynyilvánítás körében elhangzó állítás emberi méltósággal való bármilyen összefüggése önmagában nem igazolhatja annak korlátozását, mivel ellenkező esetben a szólásszabadság tartalma kiüresedne {lásd: 7/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [24] és [43]}. A becsület mint az emberi méltóságból fakadó személyiségi jog esetében tehát vizsgálni kell a szólásszabadsággal való ütközésének feloldására irányadó alkotmányossági szempontok érvényesülését.

- [37] Fontos körülményként emeli ki továbbá az Alkotmánybíróság: a tényállás alapján nem volt vitás, hogy az indítványozó kijelentése értékítéletet tartalmazó véleménynyilvánításnak (nem pedig tényállításnak) tekintendő. Az elhangzottakat az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet is ekként vizsgálta.
- [38] 3.1. Jelen ügyben az elsődlegesen vizsgálandó kérdés – a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban felállított teszt alapján –, hogy az indítványozó által az alapügyben tett kijelentés a közügyek szabad vitatása körében hangzott-e el. Az indítványhoz csatolt ítéletábrái jegyzőkönyv szerint az alapügyben annak felperese (az alkotmányjogi panasz által támadott ítéletábrái határozat magánvádlója) egy írásában az alábbi kijelentést egy korábbi főrabbihoz kötötte: „Önök magyarok, Kelet-Európa szegénye. Egész életemet arra fogom szentelni népemmel együtt, hogy önöknek ott ártsak, ahol tudok.” Ezen kijelentés képezte az alapügy vitájának tárgyát, amely kijelentés valóságtartalmát az indítványozó vitatta. Ezen vita során hangzott el az indítványozó részéről az „aláváló, gyáva gazember” kijelentés, amelynek előzménye – a jegyzőkönyv tanúsága szerint – hogy az alapügy felperese azt állította, hogy amennyiben az indítványozó tudta, hogy a fenti – a főrabbihoz kötött – kijelentés nem valós, akkor miért nem gondoskodott arról, hogy ilyen mondat ne jelenhessen meg. Az indítványozó az alapügyben zajlott tárgyaláson azt is kiemelte, hogy az alapügy felperese által a korábbi főrabbihoz tett kijelentést annak egy parlamenti felszólalásában hangzott el. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság szerint az alapügy peres felei között zajlott szóváltás bár közéleti eseményekhez távolról kapcsolódik, a közügyekkel, illetve a közügyek vitájával való kapcsolata nem állapítható meg. A bírósági eljárás során a tárgyalóteremben a felek között zajló vita nem az eljárást megelőzően fennállt – közéleti vagy nem közéleti, közügyekkel kapcsolatos vagy azokhoz nem kapcsolódó – vita folytatása. Ez a bírósági eljárás ugyancsak nem ad teret a felek vitája további folytatásának, hanem célja az igazságszolgáltatás. Ugyancsak megállapítható, hogy az indítványozó nem a bírósági eljárás tárgyává tett (alap)üggyel kapcsolatban, hanem saját személyes ügyével összefüggésben tette a vitatott kijelentést. Erre, valamint az Alkotmánybíróság fentebb idézett korábbi gyakorlatára tekintettel megállapítható, hogy az indítványozó által tett – Ítéletábra szerint becsületsértő – kijelentés közügyekhez nem kapcsolódik, a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű oltalma alatt nem állt.
- [39] 3.2. A szóban forgó vélemény jogi minősítésekor, különösképpen büntetőjogi értékelésekor továbbá annak is nagy jelentősége van, hogy a vizsgált kijelentés milyen körülmények között, milyen szövegkörnyezetben hangzott el. Ugyanis ahogyan az az alkotmánybírósági gyakorlat alapján is kirajzolódik, egy kijelentés becsületsértő mivoltát csak annak kontextusában lehet értékelni. Ameddig ugyanis egy kijelentést önmagában vizsgálunk, addig annak becsületsértő jellege is csak a szavak jelentésstartalma alapján ítéltető meg. Ezzel szemben, ha az elhangzott mondatot annak tükrében vizsgáljuk meg, hogy az milyen előéletű vitába illeszkedve, milyen kijelentésre adott reakcióként jelent meg, akkor ugyanazon mondat már teljesen másképp lesz megítélhető. Az indítványozó a vizsgált kijelentését felfokozott érzelmi állapotban tette. Ennek oka egyrészt az alapügy felperese által a korábbi főrabbihoz tett, az indítványozó által hamisnak állított kijelentése volt, másrészt – ahogy arra az Ítéletábra indokolása is rámutat – az, hogy a bírósági tárgyalás éppen amiatt volt feszült hangulatú, mert a felek kölcsönösen kifogásolható hangnemet használtak egymással szemben. A tárgyalóteremben megvalósuló, felfokozott hangulatú vita sem menti a gyalázkodást, amelyre nem terjed ki a véleménynyilvánítás szabadsága. Az elkövető ügyvéd, aki a pozíciójából eredő mértéktartást elmulasztotta tanúsítani annak ellenére, hogy az ügyvéd mint az igazságszolgáltatás szereplőjének tárgyilagossága az igazságszolgáltatás működésének egyik alapértéke. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogerős ítéletet meghozó Ítéletábra az elhangzott fordulatot kontextusba helyezve értékelt, megismerve a szövegkörnyezetet és az elhangzás körülményeit, előzményeit.
- [40] Ezekon felül fontos megjegyezni, hogy tekintettel arra, hogy az indítványozó tisztában volt azzal, hogy az alapügy tárgyalásán, amelyen az indítványozó által a kérdéses – Ítéletábra szerint becsületsértő – mondat elhang-

zott, a sajtó képviselője jelen volt, így a bíróság azon megállapítását sem lehet vitatni, hogy az alapügyben elhangzottak széles nyilvánosságot kaptak.

- [41] 3.3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azt állapította meg, hogy a sérelmezett bírói döntés összességében kellőképpen figyelembe vette a szóban forgó véleménynyilvánítás büntetőjogi korlátozhatóságára vonatkozó alkotmányossági követelményeket. Az ítélet meghozatala során az Ítéletábla vizsgálta, hogy az ügynek milyen mértékű a közéleti érintettsége, érvényesítette azt a szempontot, hogy a szólások, kiváltképp az értékítéletek megítélésekor a közlés elhangzásának körülményeire minden esetben nagy figyelemmel kell lenni.
- [42] Az Ítéletábla figyelemmel volt arra is, hogy a büntetőjog a legvégső, kivételes eszköz lehet csak a vélemények korlátozására. A személyiségi jogok védelme érdekében igénybe vett magánjogi eszközök, vagy akár az ügyvédi hivatással kapcsolatos etikai elvárások megsértése esetén a fegyelmi felelősség, illetve adott esetben a tárgyalást vezető bíró részéről a tárgyalás rendjének fenntartása érdekében tett intézkedések ugyanis megfelelő módon gátat szabhatnak a tárgyalóteremben elhangzó kijelentéseknek (illetve akár szankcionálhatják is azokat). Ezen eszközök igénybevétele, illetve ezek igénybevételének lehetősége nem vezetett eredményre, így a büntetőjog, mint *ultima ratio* alkalmazása jelen esetben megfelelő és arányos volt.
- [43] 4. A fenti alkotmányossági szempontokra tekintettel az Ítéletábla ítélete nem ütközik az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe, így az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [44] Egyetértek a rendelkező részben foglaltakkal, ugyanakkor lényegesnek tartom kiemelni az alábbiakat.
- [45] 1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alapjog. Az alkotmányos felülvizsgálat ugyanakkor a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem foglalja magában a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatát {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [46] Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően hangsúlyozta a 3001/2018. (I. 10.) AB határozatban, hogy „a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik.” {Hasonlóan pl. 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [47] 2. Az Alkotmánybíróság a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban vázolta fel azokat, a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálata során figyelembe veendő szempontokat, amelyeket mérceként a jogalkalmazóknak is alkalmazniuk kell a közéleti viták során elhangzó és a közügyeket érintő tényállítások és értékítéletek Alaptörvénykonform megkülönböztetéséhez. Az Alkotmánybíróság ebben a határozatban kifejtette: „A nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi. [...] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybírói gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása [...]. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsúrlésében öltenek testet.” (Indokolás [39]–[41])
- [48] 3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is csak azt vizsgálhatta, hogy különös tekintettel a felmerülő alapjogi vonatkozásokra, az ügy „alkotmányjogi rétege”, a támadott döntés szenved-e olyan mérlegelési hiányosságban, amely alaptörvény-ellenességet vetne fel. Ilyen hiányosság a most vizsgált bírói döntésben véleményem szerint sem volt megállapítható.
- [49] A jelen ügyben a Fővárosi Ítéltábla 13.Bhar.154/2016/15. számú ítéletét az egységesen követett bírói gyakorlathoz alapította. E szerint pedig a közlés becsületsértő jellegének a megítélése olyan szakjogi kérdés, amelyre nézve a Kúria számos döntésében iránymutatást adott a bírói gyakorlat számára (pl. BH2016. 105. Indokolás [42], BH1981. 220., BH1992. 9., BH1999. 296., BH2001. 462.). A bírói gyakorlat alapvetően azt mérlegeli, hogy a közlés objektív értelmezés alapján és a társadalomban kialakult általános felfogás szerint alkalmas-e a becsület csorbítására. Ennek következtében az értékítélet becsületsértő jellegének a megállapításához szükséges szempontokat – tekintettel azok szakjogi jellegére – az Alkotmánybíróság csak szűk körben mérlegelheti felül.
- [50] A jelen ügyben egyetértek ezért a határozatnak azzal a következtetéssel, hogy a vélemény jogi minősítésekor, különösképpen büntetőjogi értékelésekor annak is nagy jelentősége van, hogy a vizsgált kijelentés milyen körülmények között, milyen szöveggörnyezetben hangzott el. A tárgyalóteremben megvalósuló, felfokozott han-

gulatú vita nem menti a gyalázkodást. Ehhez mérten az eljáró bíróság a körülményekből és a szövegekörnyezetből megalapozottan juthatott arra a következtetésre, hogy a vizsgált közlésre a perben nem volt szükség, erre kizárólag azért került sor, mert a vádlott elvesztette perbeli pozíciójához tartozó mértéktartását és indulatosan reagált.

- [51] 4. A támadott bírósági határozat megsemmisítésére és alaptörvény-ellenességének a megállapítására irányuló indítványt mindezek hangsúlyozása mellett tartottam indokoltnak elutasítani.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [52] 1. Egyetértek a határozat rendelkezésével és indokolásával. Az alapügy lényegi – ám jelen alkotmányjogi panaszz elutasítása helyességét és helyénvalóságát érdemben nem érintő, viszont kétségtelen jelentőséggel bíró – sajátosságai kapcsán álláspontomat párhuzamos indokolásban csatolom a döntéshez [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [53] 2. Előrebocsátom, hogy – értelemszerűen – az eldöntendő kérdés nem a becsületvédelem szolgálatában álló büntetőtörvényi tényállások alkotmányossága, alaptörvényszerűsége (a büntetőjogi fenyegetettség megléte, indokoltsága), hanem az, hogy adott ügyben lehet-e tényállásszerű a felrótt magatartás. Másképpen szólva nem alaptörvénysértő-e, hogy az alapügyben tényállásszerű a felrótt magatartás. Valójában ebben áll a lényegi sajátossága a becsületcsorbító magatartást büntető ítéletek alkotmányos vizsgálatának, mivel szinte szükségképpen (de legalábbis rendszerinti) a tényállásszerűség és a véleménynyilvánítás szabadsága közötti kollízió esélye.
- [54] 3. Becsületbevágó magatartások ellenében, illetve becsületvédelem szolgálatában, a büntetőhatalom kétarcú, mindig is az volt (és máshol sincs másként). Nem mondja meg, nem tudja megmondani (ittthon még példálózóan sem, kimerítően pedig seholy), mi becsületsértő, mi a becsületet sértő, de nem is akar lemondani arról, hogy az ilyet bűnnek tartsa, bűncselekménnyé nyilvánítsa (nem akar kapitulálni). Az állam nemcsak abban a beismérésben van, hogy nem képes megóvni polgárait a becsületbevágó magatartásoktól, de még azt sem ígéri feltétlenül, hogy utána nyúl a bajkeverőnek; csupán azt vállalja, hogy az igazság a másikkal és a joggal szemben is kiperelhető.
- [55] Magyarországon ez mindig így volt. Az elmúlt 140 évben nem volt olyan büntetőtörvény, ami lemondott volna a tiltás lehetőségéről. A létező büntetőjogi szabályozások két lényeges pontja: a sértés büntetéssel fenyegetése és a kivételek. Innentől elválnak az utak. Magyarország eddig a szabályozás (kodifikációs technikájának) két útját próbálta ki. Az egyik volt az 1961-es büntető törvénykönyv előtt, a másik van azóta. Mindegyik büntetőtörvény büntetett rágalmozás, becsületsértés és annak halottal, illetve halott emléke elleni elkövetése (vagyis mai szóval kegyeletsértés) miatt.
- [56] A korábbi – az 1878-as büntető törvénykönyv és az 1914. évi XLI. törvénycikk szerinti – szabályozás lényege az volt, hogy nincs társadalomra veszélyesség, a bűncselekményfogalom tehát formális, vagyis a tényállásszerűség és a jogellenesség nem verseng, hanem utóbbi az előbbi következménye; a törvényi tényállás szerinti sértés mibenléte, tehát az elkövetési magatartás rágalmozás esetében a valódiság esetében közmegvetés vagy büntetőeljárás megindítására okot adó tényállítás, becsületsértés esetében a meggyalázó (1914-től a becstelenítő, lealacsonyító vagy megszegényítő) kifejezés, vagy cselekmény; van valóság bizonyítása, aminek engedélyezhető és nem engedélyezhető eseteit a törvény kifejezetten meghatározza; a valóság bizonyítása nem lehet hivatalbóli, csak a terhelt indítványára.
- [57] Ez a szabályozás 1950-től a büntetőtörvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvénnyel annyit változott, hogy a társadalomra veszélyesség megjelent, s már ott állt a háttérben a Büntető Anyagi Jogszabályok Hatályos Összeállítása (BHÖ) mindkét évjázatában változatlan szöveggel továbbélő tényállások mögött. A valóság bizonyításának szabályozása viszont változatlan maradt.

- [58] Ezt váltotta fel az 1961-es büntető törvénykönyv szerinti szabályozás, ami lényegében változatlan maradt az 1978-as és 2012-es büntető törvénykönyvvel is. Eszerint a társadalomra veszélyesség a bűncselekményfogalom része; a törvényi tényállás szerinti sértés mibenléte, vagyis az elkövetési magatartás rágalmozás esetében a becsületcsorbításra alkalmas tényállítás, becsületsértés esetében az ilyen kifejezés; van valóság bizonyítása, de nincs meghatározott esete, csak törvényi feltétele a közérdek és jogos magánérdek; a valóság bizonyítása a bíró belátásától függ, ami azonban a bírói gyakorlat szerint a törvényi feltétel megléte esetében hivatalból.
- [59] Végigtekintve – és összevetve a hatályos (évtizedek óta változatlan szövegű) szabályozáshoz kötődő ítélkezési gyakorlattal – lehet azt mondani, hogy amióta Magyarországnak saját büntető törvénye van, valójában nem változott a becsületvédelem büntetőjogi szabályozása mögötti megfontolás, és ehhez képest az annak mentén kialakított szabályozás szerinti, illetve szabályozást övező nyelvi tartalom. Másképpen szólva itthon, igen hosszú idő óta ugyanazt tartjuk becsületcsorbítónak, és ugyanarra mondjuk, hogy nem bűncselekmény – jogfelfogásban (eltekintve konjunkturális hatásoktól). Milyen tényállásbeli szövegezés (milyen kivitelezés, illetve milyen kivételezési technika) mellett van így, az valójában érdemben közömbös. A tradíció évszázados. A hatályos szabályozás tehát tradicionális, ideértve a társadalomra veszélyesség fogalmát is.
- [60] A hatályos szabályozás értelmében az a vélelem, hogy minden bűncselekmény társadalomra veszélyes. Az pedig biztos, hogy nem minden társadalomra veszélyes cselekmény bűncselekmény. Ehhez képest a Btk. szerinti bűncselekmények esetében a társadalomra veszélyesség egy vélelem, ami megdönthető. A társadalomra veszélyesség valójában a jogalkotó érzékenységének jele, mondván „azt gondolom, hogy az adott bűncselekmény társadalomra veszélyes, de ha ez a vélelem megdől (akkor épp a társadalomra veszélyesség jogi szabályozottsága folytán) elfogadom, hogy az adott cselekmény nem lesz büntetendő”, bár formálisan jogellenes. (Ez pedig igen megfontolt, visszafogott gondolkodás jele, olyankor amikor nem tudja megmondani pontosan mi az, ami rossz.) Ezért kétségtelen a kompetencia megosztás a bíróval; de működőképes és soha nem volt fordított irányú kockázata.
- [61] És éppen ez a lényege az ilyen ügyek alkotmányossági vizsgálatának, aminek viszont a tényállásszerűség és társadalomra veszélyesség eseti bíróra bízott megítélése, illetve annak integritása a tétje. Másképpen szólva az eseti bíró ítélkezésének magja, ami a tényállásszerűség törvényen alapuló, ám öntörvényű vizsgálatának érinthetlensége, sérthetlensége.
- [62] Az eseti bíróság hangsúlyozottan a tényállásszerűségből kiindulást tekinti alapvető szempontnak, mivel bíróság számára a törvény jelenti a kiindulópontot és egyben a kötelezést. A bírói jogalkalmazásra vonatkozó külső – így az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi bíróság általi – elvárásra odafigyelés pedig valójában azt jelenti, hogy a becsületcsorbításra alkalmasság kapcsán vizsgálni kell, hogy milyen körülmények között történt a felrótt (sérelemzett) magatartás (ekként kerülhet szóba a közügyek intézése). Mindez azonban nem közömbösíti (és nem is veheti át, nem üresítheti ki) az eseti jogalkalmazás eredendő támpontjának, a tényállásszerűségnek a vizsgálatát. [Megemlítem, hogy büntetőjogban – hagyományosan tény az, ami érzékszervek által (közvetve vagy közvetlen) felfogható, külvilágba jutott, ekként megismerhető és ennek alapján megállapítható; „tény minden a múltban létezett vagy a jelenben létező s az érzéki észrevezés lehetőségének körébe eső jelenség, tehát nemcsak az emberi cselekmény, hanem minden külvilági változás, valamint érzékelhető állapot” [Angyal Pál: A Magyar Büntetőjog Kézikönyve; 1. A becsület védelme; Bp. Atheneum I. Ny. Rt. 1927, 16. oldal].
- [63] 4. A rágalmozás szándékos bűncselekmény (Btk. 226. §). A bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat és közömbös a motívum is. Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó-, vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma – az általa állított, híresztelt tény – becsület csorbítására alkalmas (vö. EBH 87., BH 1999/540.). Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét.
- [64] 5. Vannak azonban olyan okok, amelyek közvetlenül kizárják a tényközlés jogellenességét. Ilyen a hatóság előtt levő ügyben tett nyilatkozat, amihez évszázados ítélkezési gyakorlat kötődik. Az 1878. évi V. törvénycikk 266. §-a is, majd (azt fel-, illetve kiváltó) a becsület védelméről szóló 1914. évi XLI. törvénycikk 17. §-a pedig kifeje-

zetten akként rendelkezett, miszerint „Kizárja a rágalmazás vagy becsületsértés megállapítását az a körülmény, hogy a tényállítás vagy a valamely tényre utaló kifejezésnek használata hatóság előtt folyamatban levő ügyben tárgyalás alkalmával szóval vagy ügyiratban az ügyre és az ügyfélre vonatkozólag történt. Ugyanez a szabály áll az ügyfélnek vagy képviselőjének az ily ügyben tárgyalás alkalmával szóval vagy ügyiratban tett egyéb ily nyilatkozata tekintetében is, feltéve, hogy a nyilatkozat az üggyel összefügg és hogy a nyilatkozat az ügyfél érdekében szükséges volt.”

- [65] E rendelkezés, korabeli értelmezés szerint „jogi természetét illetően [...] büntethetőséget kizáró okról van szó, mely lényegileg a hatóság előtt folyamatban levő ügyben szereplő egyéneket megillető szólásszabadság jogának ama korolláriuma, hogy »bizonyos nyilatkozatok feleletmentesek«” (Angyal i.m. 104. oldal).
- [66] E rendelkezés került át változatlanul a BHÖ 406. pontjába, amit az 1961. évi V. törvényt hatályba léptető 1962. évi 10. tvr. 1962. július 1-jével hatályon kívül helyezett. Az 1961. évi V. törvény 266–267. §-ához fűzött indoklás szerint ugyanis azért nincs szükség ilyen szabályra, mert a jogellenesség hiánya (értsd arra való hivatkozás) eleve kizárja a bűncselekmény megállapítását. Az 1978. évi IV. törvény 22. §-ához fűzött indoklás szerint pedig „a Btk. 22. §-a nem zárja ki a büntetőjogi elméletben és a jogalkalmazói gyakorlatban kialakult egyéb büntethetőséget kizáró okok figyelembevételét (pl. sértett beleegyezése, jogszabály engedélye, hivatásbeli kötelesség teljesítése stb.)”. Kétségtelen, hogy a tudomány és a gyakorlat által kialakított büntethetőséget kizáró okok némelyikének érvénye megszűnt (ld. házi fegyelmi jog gyakorlása), ám ilyen a hivatali, vagy hivatásbeli kötelesség teljesítése kapcsán nem állapítható meg.
- [67] 6. Ezen jogellenességet kizáró hatás azon a meggondoláson alapul, hogy a társadalomnak nyomatékos érdekei fűződnek ahhoz, hogy a bíróság előtt folyamatban levő ügyek helyes eldöntésének minden előfeltétele, ezek sorában a „felek” teljesen szabad, kötetlen nyilatkozata biztosítassék. Ezen érdek előbbre való a becsület feltétlen védelménél. Az ügy helyes eldöntéséhez fűződő érdek túlsúlyán alapul és érvényesül azon évszázados gyakorlat, amely a büntető törvény alapján jogellenességet kizáró okot konstruál a bíróság, vagy hatóság előtt szóban vagy írásban tett becsületet sértő nyilatkozatok tekintetében (vö. BH 1991. 338.).
- [68] „A jog bátor és tartózkodás nélküli képviselésének biztosítása” volt a vezérlő szempont, mikor a Btk. [értsd: 1878. évi V. tc.] 266. §-a bizonyos nyilatkozatok miatt »kizárta a bűnvádi eljárást«. Az élet megmutatta, hogy az e §-ben foglalt rendelkezés a szólásszabadságot nem biztosítja kellően. Másfelől felmerült a szüksége annak, hogy az oly nyilatkozatot, amelyet felismerhetőleg sértő szándékkal tettek, ne csupán rendbüntetés vagy fegyelmi megtorlás, hanem büntető szankció alá vonják.” (1914. évi XLI. tc. általános indoklás IX.)
- [69] „1. A bírói és a közigazgatási hatóságok előtti eljárást szabályozó törvények a feleknek az ügyek eldöntésének előkészítésében egyre növekvő mértékű befolyást engednek és az 1874:XXXIV. tc. 38. §-a feljogosítja az ügyvédeket arra, hogy az országnak valamennyi hatósága előtt feleket képviseljenek. E befolyásnak és jognak korolláriuma az, hogy bizonyos nyilatkozatok büntetőjogilag feleletmentesek.
2. Nem szorul indokolásra, hogy szélesebb körűnek kell lenni a nyilatkozat szabadságának oly esetben, mikor a nyilatkozat a másik ügyfélre vonatkozik, mint amikor harmadik személy (tanú, szakértő, tolmács stb.) ténykedése forog szóban. Ezt a gondolatot a 17. § azzal fejezi ki, hogy az első esetben elég, ha a nyilatkozat az ügyre vonatkozik, a második esetben konjunktív feltétel, hogy a nyilatkozat az üggyel összefüggő és az ügyfél érdekében szükséges volt.
3. A Btk. 266. §-a, amelyet e § felvált, megszorítás nélkül minden gyalázó kifejezésnek mentességet biztosított, ha azt az ügyre vonatkozólag használták, vagy ha a gyalázó következtetést az ügyből felmerülő tényekből vagy körülményekből származtatták. Minthogy az oly kifejezést, amely nem tartalmaz közvetlen utalást valamely tényre és így bizonyíthatatlan, nem lehet olyannak tekinteni, amely a hatósági eljárás célját mozdítaná elő, ellenkezőleg, az zavaró, izgató, elmérgesítő elemet visz az ügy anyagába, incidensekre köti le a figyelmet és energiát, késlelteti a döntést és sérti a hatóság tekintélyét is, a törvényjavaslat az ily kifejezéseket feltétlenül kizárja a mentességéből.” (1914. évi LXI. tc. 17. §-hoz fűzött indoklás)
- [70] 7. Mindezek nyomán alakult ki az a több évtizedes, következetes ítélkezési gyakorlat, hogy a – becsület csorbítására objektíve egyébként alkalmas – tényközlés jogellenességét kizárja, ha az peres vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben állóan történt. Ilyennek tekintendő többek között a jelentéstételi, feljelentési, bejelentési, tanúzási, hivatali, munkaköri kötelezettség teljesítése: az ügyfél részéről (vö. BJD 1195., 3556., 4167., EBH 4., 87., 1011., 2004/267., 2004/305., 2009/135.); illetőleg az eljáró hivatalos személy részéről (vö. BH

1991/338., 1994/295., 1998/570., EBH 295., 846.). Ezekben az esetekben (büntetőtörvényen alapuló felfogás szerint) a cselekmény társadalomra veszélyességét – ekként jogellenességét – kizáró okról van szó. „A hatóság előtt folyamatban lévő ügyben szóban vagy írásban, az ügyre, vagy az ügyfélre vonatkozó nyilatkozatok megtétele kifejezetten jogszerű magatartás, minthogy elősegíti, hogy a hatóságok az anyagi igazságnak megfelelő határozatot hozzanak.” (Vö. EBH 1011.)

- [71] 8. Az ügyféli magatartás jogellenességének kizárása mögött tehát kettős – valós és máig érvényes – érdek húzódik meg, részint az ügyfél általi joggyakorlás esélyének, illetve kötelezettség teljesítésének biztosítása, részint pedig a valóságigényen alapuló igazságérvényű döntéshez fűződő érdek. Ehhez képest értelemszerűen nem csupán folyamatban lévő ügyben kifejtett, hanem a hatósági ügyet megindító magatartás (beadvány) esetében is fennáll a jogellenességet kizáró ok. (Különb. számos – adott esetben bírói útra tartozó – igényérvényesítés lehetősége eleve kizárt lenne.)
- [72] Együttes feltétel azonban, hogy az elkövető és a sértett egyaránt ugyanazon eljárás tárgya szempontjából legyen érintett, eljárási helyzetük, szerepük azonban közömbös (alanyi összefüggés); az elkövető nyilatkozata az adott eljárás tárgyához tartozó legyen, jelentősége azonban közömbös, hiszen annak eldöntése nyilvánvalóan az adott eljárást folytató hatóság feladata (tárgyi összefüggés); továbbá a megtett nyilatkozat az elkövető legális érdekével indokolható, nem öncélú; és nem gyalázkodó, becsmérő tartalmú.
- [73] 9. Nincs azonban jogellenesség hiánya (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli köteleesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú {36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 231, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}. Mindazonáltal ez a következetes alkotmánybírói álláspont – az imént kifejtettek szerint – tradicionális felfogás is. Az alapügy tárgyát képező „alávaló gyáva gazember” kijelentés tartalmilag személyében lealacsonyító, megszégyenítő, ilyen körülményt imputáló, gyalázkodás; kétségtelen önkényes, vagyis nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka. Ekként esetében – egyetértve az I. fokú és III. fokú bíróság jogi álláspontjával – nincs igazolható alapja a büntetőjogi felelősség alóli kimentésnek. Másképpen szólva az a perbeli fél, aki másik felet nem magatartásában bírálja, hanem becsületében gyalázza, az ilyen nyilatkozatát nem *animo defendendi*, hanem *animo injurandi* teszi. Megemlítem, hogy az ilyen nyilatkozás valójában egyaránt sérti a perbeli nyilatkozat „felelőtlenségéhez” fűződő mindkét (kétségtelen legitím) érdeket; ezért sincs ilyenkor igazolható alapja ezen a címen kimentésnek.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [74] A határozat rendelkező részét nem támogattam, álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak az ügyben született bírósági döntéseket meg kellett volna semmisítenie.
- [75] 1. A többségi indokolással szemben úgy vélem, hogy az ügy tárgyát képező kijelentésnek a közügyek megvitatásával való kapcsolata az eset konkrét körülményeire tekintettel megállapítható.
- [76] Egyrészt a felek közötti tárgyalótermi szóváltás közéleti eseményekben gyökerezik: az indítványozót kifejezetten és közvetlenül ama körülmény sarkallta a kifogásolt kijelentés megtételére, ahogyan az alapügy felperese a korábbi országos főrabbinak az Országházban állítólag elhangzott nyilatkozatára reagált. Egy kijelentés kontextusa, előzményei fontos szempontot jelentenek a felek között zajló vita közéleti jellegének meghatározásakor. Másrészt, mivel a bíróság által megállapított tényállás szerint az indítványozó tisztában volt a sajtó tárgyalótermi jelenlétével és a nagyobb nyilvánosság számára történő tudósítás lehetőségével, ennek tudatában tette a vitatott kijelentést. Ezért álláspontom szerint a közéleti viták immanens elemét képező nyilvánosság-tartalom is megállapítható volt az ügyben. Más körülmények között, önmagában a bírósági tárgyalóteremben tett kije-

lentés csupán egy „tárgyalóteremnyi” nyilvánosságot jelent, azaz a közéleti viták nem folytatódnak az alanyi jogok érvényesítésére irányuló perek során.

- [77] 2. Úgy gondolom, hogy az ügy tárgyát képező kijelentés kontextusát, előzményét, tartalmát és célját figyelembe véve az Alkotmánybíróságnak eltérő következtetésre kellett volna jutnia a véleménynyilvánítás büntetőjogi korlátozhatóságát illetően is.
- [78] Az elhangzott kijelentés kétségtelenül bántó és sértő volt, egy értékítélet becsmérlő vagy gyalázkodó jellege azonban önmagában nem igazolja a véleménynyilvánítási jog korlátozását, különösen nem a büntetőjog eszközeivel. A közügyek megvitatása során magasabb tūrés kötelezettség érvényesül, és az emberi méltóság csak az emberi státuszt alapjaiban tagadó véleménynyilvánítások szűk körében jelenti a szólásszabadság határát, akkor ha „a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét, másrészt az, ha az emberi természet legbelsőbb köreibe hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat” {3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [35]}. Jelen ügyben – figyelemmel a kijelentés előzményére, súlyára és elhangzásának körülményeire – a sértett emberi mivolta elleni öncélú támadás nem azonosítható, ebből következően pedig az *ultima ratio*-ként alkalmazott bármely büntetőjogi szankció a szólás szabadságának szükségtelen és aránytalan korlátozását jelenti.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye

- [79] A határozat rendelkező része szerinti elutasítást nem támogattam. Álláspontom szerint a bírósági ítéletet az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.
- [80] 1. Az alapügy peres felei között zajlott szóváltás az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint kétségtelenül közéleti eseményekhez kapcsolódik, a közügyek vitájával meglévő kapcsolata világosan megállapítható. Így az indítványozó által tett, az Ítéletábrla szerint becsületsértő kijelentés a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű oltalma alatt állt.
- [81] Az indítványozó által használt „alávaló gyáva gazember” fordulatot az Ítéletábrlának a mai magyar nyelvben, köznapi értelemben, azaz annak köznyelvi jelentésében kellett volna értékelnie. Jelen ügyben azonban az Ítéletábrla az indítványozó kijelentését az elhangzás körülményeiből és szövegkörnyezetéből kiragadva minősítette becsületsértőnek, amely körülményt az Alkotmánybíróságnak figyelembe kellett volna vennie. A határozat indokolása helyesen megjegyzi, hogy „az indítványozó a vizsgált kijelentését felfokozott érzelmi állapotban tette. Ennek oka egyrészt az alapügy alperese által a korábbi [ország] főrabirra tett, az indítványozó által hamisnak vélt kijelentése volt, másrészt – ahogy arra az Ítéletábrla indokolása is rámutat – az, hogy a bírósági tárgyalás éppen amiatt volt feszült hangulatú, mert a felek kölcsönösen kifogásolható hangnemet használtak egymással szemben.” Véleményem szerint azonban ezen állításból nem a többségi határozatban írtak következnek, hanem az, hogy ezeknek a körülményeknek nemcsak a büntetés kiszabása, hanem már a kijelentés büntetőjogi minősítése körében is meghatározó jelentőségüknek kellett volna lennie. Álláspontom szerint nem elegendő tehát, hogy az adott vélemény önmagában vizsgálva alkalmas lenne arra, hogy az alapügy felperesének becsületét és jó hírnevét csorbítsa.
- [82] 2. A fentiek alapján tévesnek tartom a határozat konklúzióját is. Véleményem szerint ugyanis az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben azt kellett volna megállapítania, hogy a sérelmezett bírói döntés összességében nem vette kellőképpen figyelembe a szóban forgó véleménynyilvánítás büntetőjogi korlátozhatóságára vonatkozó alkotmányossági követelményeket. Jogértelmezésében egyrészt nem jutott szerephez az ügy közéleti érintettsége, másrészt nem érvényesítette azt a szempontot, hogy a szólások, kiváltképp az értékítéletek megítélésekor a közlés elhangzásának körülményeire minden esetben nagy figyelemmel kell lenni, harmadrészt nem volt

kellő mértékben tekintettel arra, hogy a büntetőjog csak a legvégső, kivételes eszköz lehet a vélemények korlátozására. A személyiségi jogok védelme érdekében igénybe vett magánjogi eszközök, vagy akár az ügyvédi hivatással kapcsolatos etikai elvárások megsértése esetén a fegyelmi felelősség, illetve adott esetben a tárgyalást vezető bíró részéről a tárgyalás rendjének fenntartása érdekében tett intézkedések ugyanis megfelelő módon gátat tudnak szabni az eljárás és a tárgyalóterem rendjét sértő megnyilatkozásoknak, illetve akár szankcionálhatják is azokat. Ezen eszközökhöz képest azonban a büntetőjog mint *ultima ratio* igénybevétele jelen esetben minden szempontból aránytalan.

- [83] 3. A határozat Indokolásának a IV/3.2. pontjában (Indokolás [39] és köv.) az alábbi módon fogalmaz: „Az elkövető ügyvéd, aki a pozíciójából eredő mértéktartást elmulasztotta tanúsítani annak ellenére, hogy az ügyvéd mint az igazságszolgáltatás szereplőjének tárgyilagossága az igazságszolgáltatás működésének egyik alapértéke.” Vitatom ezen állítás helyességét. A kontradiktórius eljárásokban a tárgyilagosság követelménye elsősorban a bíró felé megfogalmazott követelmény. A tárgyaláson a bírónak kell tárgyilagosságnak lennie, neki kell a bizonyítékok mérlegelése és a jogszabályok alapján eldöntenie az elé tárt ügyet. A büntetőeljárásokban a tárgyilagosság követelménye még a vádképviselőt ellátó ügyész esetében is fennáll, hiszen neki mind az enyhítő, mind pedig a súlyosító körülményeket fel kell tárnia és azt a bíróság elé terjesztenie. A bírósági eljárásokban azonban az ügyvédnek (különösen egy védőügyvédnek) nem kell tárgyilagosságnak lennie. Az ügyvédnek ugyanis a feladata a bírósági eljárásban az, hogy a megbízójának a jogait az eljárásban megvédje, ezáltal biztosítsa az eljárás tisztességességét. Neki azonban nem kell tárgyilagosságnak lennie, sőt kifejezetten elfogult is lehet a megbízójával, hiszen az ügyben nem neki kell döntést hoznia.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

- [84] Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleményének 1. és 2. pontjához – az alábbi kiegészítéssel – csatlakozom.
- [85] Az ügyvédekre is vonatkozik a tárgyilagosság követelménye, és elvárható az önmérséklet, de fontosnak tartom, hogy a tárgyalás rendjének fenntartása elsődlegesen a tárgyalást vezető bíró feladata, e tekintetben eszközei a figyelmeztetés (és ennek jegyzőkönyvben rögzítése), a rendbírság, a tárgyalóteremből kiutasítás és a kivezetetés. Elsősorban tehát az eljáró bíróság feladata az igazságszolgáltatás rendeltetészerű működésének a garantálása, mely kiemelkedően fontos alkotmányos alapérték.
- [86] A becsületsértés miatt indított polgári perben az ellenérdekű fél keresetét elutasította a bíróság. Ha kisebb súlyú jogkövetkezmenyt a bíróság, illetve az ügyvédi kamara nem állapított meg (sem a tárgyalás rendjét fenntartandó, sem polgári jogi jogkövetkezmenyt), az még önmagában nem igazolja azt, hogy a büntető bíróság a büntető szankciót mint *ultima ratio* eszközt alkalmazza. A logikai kapcsolat éppen fordított. Az, hogy ezen eljárások „nem vezettek eredményre” az ellenérdekű fél szempontjából, nem elégséges indok a büntetőjogi szankcionálás arányosságának alátámasztására.
- [87] Mindezekre tekintettel a rendelkező részi elutasítást nem támogattam, véleményem szerint a bírói döntés megsemmisítésének lett volna helye.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró különvéleménye

[88] Csatlakozom *Schanda Balázs*, valamint *Sulyok Tamás* alkotmánybírók különvéleményéhez.
Budapest, 2021. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1017/2017.

